

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 2. Solvuntur opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

zione, contemplatione, dilectione, non dum talis est Trinitas, ut Dei jam imago dicenda sit, ne in rebus temporalibus constituta videatur, qua constituenda est in aeternis; mens quippe humana, cum fidem suam videt, qua credit, quod non videt, non aliquid sempiternum videt; non enim semper hoc erit, quod utique non erit, quando ista peregrinatione finita, qua peregrinamur à Domino, ut per fidem ambulare necesse sit, species illa succedet, per quam videbimus faciem ad faciem, sicut modo non videntes, tamen quia credimus, videre merebimur, atque ad speciem nos per fidem perductos esse gaudebimus; neque enim jam fides erit, qua credantur, qua non videntur, sed species, qua videntur, qua credebantur. En ex Augustino, quomodo maneat fides usque dum veniat intuitio Dei; ergo fides non opponitur unicuique visioni, sed visioni intuitivæ Dei; quare objectum divinæ fidei, non est utcumque obscurum, seu non visum, sed est obscurum, seu non visum in objecto primario fidei, nempe in ipso Deo intuitivè viso.

541. Probatur 3. Quia certum est, Prophetas habuisse veram fidem divinam. Etenim ad Hebræos 11. testatur Paulus: Abraham per fidem obedisse Deo, credidisse ei, & promissionibus ejus. Deinde Genesis 49. legimus, Jacob per spiritum Propheticum filijs benedixisse; & tamen Paulus ad Hebræos 11. ait: Hoc fecisse per fidem; atque ibidem de Moyse ait, per fidem accepisse omnia, quæ revelavit illi Deus; sed valde probabile est, eos habuisse de facto evidentiam in attestante, ut diximus num. 521. ergo evidentia in attestante non repugnat in eodem intellectu cum actu fidei. Confirm. ex D. Thoma, qui pluribus in locis adductis ab Exim. Doctore disp. 3. sect. 8. hanc evidentiam in attestante concedit Prophetis: eamque concedunt etiam Scotus in tertium distinctione 24. quæst. unica §. Sed si loquamur, ubi docet, ex efficacia Dei revelantis Prophetam habuisse necessarium assensum, quod Deus esset, qui sibi loqueretur; idem tenet Gabriel ibidem conclusione 7. ubi etiam Prophetarum cognitionem vocat evidentem.

542. Eandem sententiam amplectitur Richardus disp. 24. art. 8. quæst. 1. & Ferrariensis. 3. contra gentes cap. 40. §. Ad evidentiam huius difficultatis, quem sequuntur ferè omnes moderni Thomistæ, tum etiam Vega libro 9. in Tridentinum cap. 30. ubi ait: Prophetas non solum habuisse certitudinem fidei, sed etiam perfectionem, & augustiorem, & fortasse evidentiam si ve immediate per lumen Propheticum, si ve per discursum. Videtur etiam favere Augustinus lib. 11. de civitate Dei cap. 3. ubi ait: de invisibilibus oportet credere his, qui in incorporeo lumine hæc disposita esse didicerunt. Favet denique modus loquendi Scripturæ, in qua Prophetæ appellantur videntes, de quo legi potest Isidorus libro 7. Ethymologiarum cap. 8. & est optimum testimonium, quod de Davide dedimus num. 111. & illud, quod dedimus de S. Jo-

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 1.

anne Evangelista num. 22. quæ, licet rem istam certâ non faciant, ut habet Exim. Doctor loco suprâ citato, at faciunt illam valdè probabilem, quod satis est ad rem nostram; & de Moyse, Davide, & Eximijs Prophetis valdè verisimilem, atque etiam magis certam de beata Virgine, quæ etiam per fidem ambulavit; ergo negandum non est, quod possit in eodem intellectu componi fides cū evidentia in attestante.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

Objicies 1. contra primam Assertionem. Non potest aliquis in humanis cognoscere Petrum ex voce, quando intuitivè illum non videt, quin olim Petrum de facie cognoverit; atqui nullus viator cognovit Deum facie ad faciem; ergo non potest per vocem, si ve revelationem divinam certò cognoscere, Deum esse illum, qui loquitur. Respondeo 1. Omis-
543. sis duabus præmissis nego conseq. Ratio est, quia in humanis nullus homo habet virtutem, ut eleve intellectum alterius ad cognoscendum effectum, seu locutionem cum loquente connexam; Deus autem potest elevare intellectum humanum, ut cognoscat internam Dei locutionem, quam infundebat Prophetarum mentibus connexam cum Deo loquente; unde in hac controversia nulla tener paritas ex humanis ad divina. Respondeo 2. neg. maj. quia, ut constat ex num. 519. & patet in cæcis à nativitate, adhuc in humanis, quin aliquis alterum de facie cognoverit, potest illum certò certitudine humana ex voce cognoscere; unde etiam per elevationem supernam poterit homo certitudine infallibili per locutionem connexam cum Deo cognoscere clarè Deum esse, qui loquitur, quin Deum de facie cognoverit.

Objic. 2. contra secundam Assertionem: rudes & imperiti Mathematici, qui demonstrationes Euclidis non percipiunt, quantumvis haberent evidentiam moralem de hoc, nempe quod omnes Mathematici testantur, veras esse demonstrationes Euclidis, & quod eorum testimonium non potest esse falsum; at non habent evidentiam de ipsis propositionibus Euclidis, siquidem illas nec percipiunt, nec intelligunt; ergo etiam, si haberemus evidentiam de hoc, quod Deus, qui est prima veritas infallibilis, revelaverit mysteria Trinitatis, & Incarnationis, adeoque quod hæc mysteria sint vera; at quia nec percipimus, nec intelligimus ipsa mysteria, non habemus evidentiam de mysterijs revelatis; proindeque evidentia in attestante satis non est ad evidentiam rei attestatæ. Confirm. 1. Quod non est evidens ex terminis per modum primi principij, aut per cognitionem intuitivam, non potest fieri evidens, nisi per demonstrationem; atqui mysterium Trinitatis, & Incarnationis ratione evidentiae in attestante non essent evidentia no-

P p p p

bia

bis ex terminis per modum primi principij, vel per cognitionem intuitivam, neque possent esse evidentiā per demonstrationem; si quidem demonstratio, ut habet Philosophus, non acquiritur, nisi à priori per causam, vel à posteriori per effectum; revelatio autem neque esset causa, neque effectus rei revelatæ; ergo &c. Confirm. 2. Medium demonstrationis debet habere cognitionem cum re demonstrata: sed cognatio solum haberi potest inter causam & effectum, siquidem causa urpote continens virtualiter effectum, dicitur habere virtualiter perfectionem effectus, proindeque ea visa videtur effectus; atqui pariter effectus utpote contentus virtualiter in causa, rectè dicitur sufficere, ut eo viso dicatur visa causa; ergo cum revelatio neque sit causa, neque effectus rei revelatæ, non est sufficiens, ut per illam dicatur visa seu demonstrata res revelata.

345. Respondeo dist. ant. non habent evidentiā de ipsis propositionibus Euclidis, modò, quo continentur in Euclide in evidenti identitate extremorum cum medio atacta per præmissas, atque illata per conclusionem, nego, modò, quo non continentur, nec inferuntur per conclusionem, conc. ant. & nego conseq. Ratio est, quia continentia requisita ad veram demonstrationem, licet exigar pro medio demonstrationis à priori positivè causam, vel ea, quæ se tenent ex parte causæ, & pro medio ad demonstrationem positivè à posteriori effectum, vel quæ se tenent ex parte effectus; at, ut fiat demonstratio à posteriori negativè, satis est medium, quòd non sit causa, neque effectus, & quòd attingatur evidenter in præmissis, ut connexum cum identitate extremorum inter se, quæ attingitur per conclusionem, ut patet in omnibus demonstrationibus Mathematicis adductis num. 521. quas ut veras admittit Philosophus; hoc autem modo procedit demonstratio in nostro casu, ut ex num. 530. quin potius, ut ibi diximus, potest ex revelatione à posteriori ostendi causa rei attestatæ, atque ex ea causa, tanquam ex medio demonstratur etiam à priori res attestata; rursus revelatio quantum ad exigentiam prædicatorum effectus, est virtualiter effectus, quem consequitur, & cum quo metaphysicè connectitur, proindeque juxta Adversariorum principia satis etiam est ad demonstrationem à priori, ut ex num. 534. Exinde ad primam Confirmationem conc. maj. & nego min. nam ratione evidentiæ in attestante, licet non fiat evidens res attestata per modum primi principij, aut per evidentiā intuitivam, sit tamen multipliciter evidens evidentiā abstractivā, ut in responsione diximus. Ad secundam Confirmationem dist. maj. debet habere cognitionem connexionis evidentiæ, conc. alterius generis, nego maj. & distincta pariter min. nego conseq. ut constat ex dictis.

546. Cæterum, ut hæc clariora fiant, notare oportet, dupliciter posse rem aliquam demon-

strari. Primò, quoad an est. Secundò, quoad quomodo est. Tunc res demonstratur, quoad an est, quando evidenter cognoscimus, eam dari, licet non cognoscamus evidenter, quænam sint prædicata ejus constitutiva; sic agnoscimus evidenter dari continuum, licet non cognoscamus evidenter, an constituitur ex partibus proportionalibus, an potius ex solis indivisibilibus. Sic diximus cum omnibus Theologis ex tract. de Deo, ex creaturis ostendi evidenter Deum, quoad an est, non quoad quomodo est, cum non sciamus evidenter, an essentialiter sit Trinus, an constituitur ex solo Ente à se, vel ex solo intellectu radicali, & substantia absoluta, vel potius ex omnibus prædicatis necessariis absolutis; quare, tum res demonstratur quoad quomodo est, quando non solum demonstratur, sed etiam demonstratur prædicata, ex quibus constituitur. Unde per evidentiā in attestante, sive quod idem est, per evidentiā divinæ revelationis, quæ Deus dicit, dari Trinitatem, & alia mysteria, optimè demonstraremus, evidenter unumquodque illud mysterium, quoad an est, licet illud non demonstraremus, quoad quomodo est, ex quo præoccupata manent plura alia argumenta, quæ ex transitu unius generis ad aliud efformari solent.

Quapropter, si rudi, & imperito Mathematico appareat testimonium Mathematicorum, evidenter connexum cum hoc, quòd omnes propositiones Euclidis in genere sunt veræ, quin videat ullam propositionem demonstratam, ex his, quæ sub eo genere continentur, solum illi innosceret evidenter, omnes propositiones Euclidis in genere consideratas esse veras; quin evidentiā habeant de ulla specie determinata illarum propositionum; at si testimonium mathematicum appareat illi evidenter, ut connexum cum hoc, quòd est vera hæc propositio in specie: cujuscunque trianguli, tres anguli sunt æquales duobus rectis, non autem cum alijs propositionibus in specie, innosceret solum evidenter illa propositio in specie, non autem alia. Sic etiam proportionem servata in nostro casu per divinam revelationem, quæ evidenter appareat ut connexa cum hoc solum, quòd nostra Religio est vera, innosceret evidenter duntaxat, quòd nostra Religio est vera; per revelationem autem, quæ appareat, ut connexa cum hac propositione in specie, Deus est Trinus, & Unus, innosceret evidenter, quòd Deus est Trinus & Unus, sub hac quidem ratione formali; at sub alijs formalibus rationibus non innosceret evidenter, proindeque licet habeat evidentiā quoad an est, non exinde habet evidentiā quoad quomodo est.

Objic. 3. Nullum medium potest reddere evidentes omnes conclusiones faciles, ac diffi-
ciles; atqui divina revelatio, si posset reddere evidentiā mysteria revelata, posset etiam reddere

reddere evidentes omnes conclusiones tum faciles, tum difficiles; ergo divina revelatio nullam conclusionem potest reddere evidentem. Confirm. 1. Medium, per quod res non potest percipi, aut intelligi, non potest illam reddere evidentem; atqui revelatio purè extrinseca est medium, per quod mysteria Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ &c. non possunt percipi, aut intelligi; etenim intelligere, ut habet D. Thomas quæst. 8. art. 1. in corpore, est quasi intus legere, quod certè nobis non contingit respectu eorum mysteriorum; ergo revelatio Dei non potest ea mysteria reddere evidentia. Confirm. 2. ex D. Thomæ citato num. 502. ubi de eo, qui habet evidentiam Dei revelationis, ratione miraculi, quod videt patrum in contestationem rei, quæ ipsi annuntiabatur, ait: *Cognosceret manifestè, hoc dici à Deo, qui non mentitur, licet illud futurum, quod dicitur in se evidens non esset, unde per hoc ratio fidei non tolleretur*; ergo ex D. Thomæ evidentia in attestante lat non est, ut reddatur evidens res attestata.

549. Respondeo dist. maj. nullum medium, si non apparet evidenter, ut connexum tum cum conclusionibus facilibus, tum cum difficilibus, conc. si ita appareat, neg. maj. & distincta pariter min. neg. conseq. Ratio est, quia, si Deus per unam revelationem revelaret nobis rem facilem; & difficilem creditam, v. g. quod Tobias habuerit canem, & quod Deus sit Trinus, & Unus, si evidenter ostenderet eam revelationem, ut divinam, & ita connexam, non minùs esset medium ad ostendendum evidenter abstractivè Deum esse Trinum, & Unum, quàm ad ostendendum, Tobiam habuisse canem; si verò ostendatur, ut connexa cum uno objecto, & non cum alio, modo, quo se habet revelatio, cum revelat unum solum objectum, & non aliud, tunc solum esset revelatio illa medium ad ostendendum unum objectum, & non aliud.

550. Ad primam Confirmationem dist. maj. medium, per quod res non potest percipi, aut intelligi secundum ullam rationem formalem, conc. quæ potest percipi, & intelligi secundum unam, & non secundum aliam, non potest reddere evidentem rem secundum unam, & non secundum alteram rationem formalem neg. maj. & distincta pariter min. nego conseq. quia illa revelatio divina de Trinitate, Incarnatione, & Eucharistia percipitur, & intelligitur, ut connexa cum unoquoque illo mysterio, saltem secundum rationem illam formalem, quoad an est, & secundum hanc rationem formalem jam quasi intus legimus ea mysteria, licet ea non percipiamus, aut quasi intus legamus quoad alias rationes formales, cum quibus revelatio divina non apparet nobis ut connexa, & sic maneat nobis occultum mysterium quoad quid est, vel quomodo est.

551. Ad secundam Confirmationem conc. ant. R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

& dist. conf. satis non est, ut reddatur evidens res attestata evidentia intuitivà exclusivà fidei, vel quantum ad omnes suas formalitates, conc. evidentia abstractivà non exclusivà fidei, & quoad an est, nego conseq. Ratio est, quia D. Thomas quamvis hic, atque alijs in locis videatur negare, quòd fides, & scientia de eadem re non possint in eodem intellectu componi, intelligendus est vel de scientia Dei intuitiva, qualis est visio beatifica, vel si intelligatur de abstractiva, ut quandoque intelligi debet, explicandum est de fide impossibili cum scientia, nempe si actus, quo quis crederet, niteretur motivo scientifico, & non potius assereret propter simplicem adhesionem ad Verbum Dei. Ratio, quam ab Eximio Doctore desumo, est, quia cum scientia abstractiva, quam habemus per creaturas de existentia Dei, & de Creatore visibilium omnium, & invisibilium, rectè componitur in eodem intellectu fides de existentia Dei, & Creatore omnium creaturarum juxta Symbolum, & textum Apostoli expensum num. 538. cum in eo casu quàm optimè possit intellectus non niti motivo scientifico, sed unice Verbo Dei. Quare, cum D. Thomas dicit, non posse fidem cum ea scientia componi, intelligendus est, si motivum illius scientiæ assumeretur etiam ut immediatum antecedens, sive ut motivum ad eliciendam fidem, ut se magis explicat ipse D. Thomas quæst. 2. art. 2. Verum de his latius infra, quando erit sermo de actu divinæ fidei.

Objicies 4. contra tertiam conclusionem: 552. de ratione fidei est, ut sit firma adhesio rebus non apparentibus: est enim fides, ut docet Apostolus, argumentum non apparentium; sed ille, cui evidens esset, Deum revelare, evidenter etiam cognosceret mysteria revelata; ergo non posset habere fidem firmam de illis. Confirm. licet objectum materiale fidei possit esse aliunde evidenter cognitum, nihilominus objectum formale fidei semper debet esse aliqua ratione obscurum, & inevidens; siquidem ex doctrina Scripturæ, & Patrum actus fidei est assensus obscurus, & inevidens, quantum est ex propria ratione fidei, quæ à scientia superatur in claritate, quàmque fides superat in certitudine; atqui evidentia in attestante non relinqueret hanc obscuritatem; ergo non potest componi cum illa actus divinæ fidei.

Respondeo dist. ma. rebus non apparentibus, id est, non visis intuitivè in sapientia, & veracitate, sive autoritate dicentis, conc. non apparentibus, & manifestatis per ipsam Dei revelationem, neg. maj. & distincta min. neg. conseq. Ratio est, quia ad actum fidei solum spectat assentiri ijs, quæ à loquentis autoritate intuitivè non visa dicuntur, quia ab illo dicuntur, & non quia aliunde mihi nota sunt; quòd autem evidenter constet, Deum abstractivè cognitum loqui, & quòd ejus au-
thori-

thoritas sit infallibilis, hoc non potest fidem Deo debitam impedire, si illa abstractiva evidētia non sit motivum, sed pura conditio applicans Verbum Dei, propter quod unicē assentior. Ad Confirmationem dist. maj. obscurum, & inevidens inevidentia excludente intuitionem autoritatis dicentis, conc. excludente abstractivam inferiorem notitiam, & demonstrationem, neg. maj. & distincta pariter min. neg. conseq. Ratio est, quia fides ex natura sua habet, conformare assensum credentis cum assensu, prout est in mente dicentis, ut diximus à num. 244. unde datur in supplementum intuitionis veracitatis, & sapientiae loquentis, ideoque ex natura rei excludi non potest, nisi per talem intuitionem. Quod satis suadent testimonia Scripturæ, & Patrum, quæ adduximus num. 521. & 539. quibus scimus fidem in patria evacuari; ex quo inferimus objectum fidei esse non visum in autoritate dicentis intuitivē visa, sive non habens similitudinem in eodem intellectu cum ea intuitionem; cum autem evidētia in attestante, de qua loquimur, non esset cognitio intuitiva sapientiae, & veracitatis divinæ, neque componeretur cum illa in eodem intellectu; exinde non posset destruere objectum fidei divinæ, vel fidem præstitam divinæ autoritati, si tunc assentiremur unicē, quia Deus dicit.

554. Explico solutionem: fides, ut optimè notavit Esparza quæst. 24. de Virt. Theol. est clara & obscura comparatione diversorum, licet propter illam obscuritatem simpliciter sit, & dici debeat obscura; est enim clara comparatione ignorantiae, erroris, & opinionis, siquidem manifestat veritatem latentem penitus sub ignorantia, & apparentem sub errore modo contrariō, ac est in se, hoc est latentem deterius, quàm si nullo modo attingeretur; fides namque essentialiter præsupponit evidētiā credibilitatis, de re credenda absque formidine, fundatam in argumento effectuum supernaturalium, per quos Deus, ut Author locutionis se adeo conspicuum exhibet, ut faciat videre evidenter obligationem credendi autoritati suæ absque ulla formidine ex merito primæ autoritatis dicentis, quod quidem meritum in nullo fundamento à quocunque humano testimonio desumpto reperiri potest; quandoquidem humanum testimonium, quā tale, fallibile est, & obligare non potest, ut adhibeamus assensum absque ulla formidine.

555. Hoc autem modo obligat testimonium divinum, cui credendo adhæremus contemtis omnibus, quæ in contrarium occurrunt, & occurrere possunt; ita, ut hoc motivum apprens, quantum apparet omni credenti, seu proximè potenti credere, fide divina evidenter cognoscatur, debere præferri quibuscunque alijs motivis utcunque apparentibus: nulla autem opinio habet in se formaliter, neque præsupponit essentialiter evidētiā huiusmodi de

credibilitate, seu enuntiabilitate absque ulla formidine, & de motivo, quod hic & nunc apparet, præferri debeat omnibus alijs motivis; utcunque apparentibus; aliter jam non esset opinio. Unde fides est clara comparatione opinionis, quod respexit Apostolus ad Hebræos 11. quando dixit: *Fides est argumentum non apparentium*: supra quæ verba Chrysostomus homil. 21. inter medium & principium ait: *O quam mirabili usus est verbo argumentum eorum, quæ non videntur, argumentum, quippe est in rebus admodum manifestis; fides igitur est non apparentium, & ad eandem certitudinem ducit, ad quam etiam, quæ videntur.*

Atque exinde fides comparata etiam cum cognitione naturali metaphysice evidenti, se habet tanquam excedens, & excessum; excedit enim fides, quatenus manifestat cum distinctione, certitudine, & claritate explicata veritates, quas nulla ratio naturalis manifestare sic potest, & quæ neque mediātē, vel simpliciter deficere possunt, ut sublimi tali motivo. Exceditur verò fides, quatenus cognitio evidens, vel videt intuitivē, vel abstractivē suum objectum, quoad quid est, quod ad fidem non requiritur; ideoque licet fides essentialiter sumpta, & metaphysice considerata non exigat claritatem scientiæ abstractivæ, at illam non respuit, & insuper illam claritatem naturalem superat certitudine nobiliori & altiori, licet non accedat ad intuitionem sui objecti primarij, propter quod vocatur visio, sed in ænigmatē, ut ait Paulus 1. Corinthiorum 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmatē*: quod etiam significatur 1. Petri 1. *Cui beneficiis attendentes, tanquam lucerna lucēti in caliginoso loco*. Quapropter fides pensatis omnibus à nulla alia cognitione exceditur, nisi à visione Dei intuitiva, cuius est supplementum, ideoque ea superveniente deficit fides ex natura rei, ut ait Apostolus 1. Corinth. 13. *Cum autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est*; ad eum modum, quo, si lucerna ex natura rei data esset in supplementum clarissimi solis meridiani, adveniente meridiano sole juxta rerum naturam lucerna deficeret, eamque abiceremus.

Quod autem fides comparata cum intuitiva visione Dei omnino ab ea excedatur, manifestè constat tum ex testimonijs supra adductis, tum ex ratione; quia visio agnoscit Deum, ut est in se ipso, & manifestat explicite omnia, quæ manifestantur per fidem, & plura insuper alia, attingendo, illa non solum quoad, an sunt, sed etiam quoad, quomodo sunt, imitendo soli primæ veritati absque adminiculo manifestationis creatæ; ad eum modum, quo charitas nicitur soli bonitati increatæ, absque adminiculo partialis motivi creati; unde licet actus charitatis ex hoc sit certissime nobilior fide, ut diximus num. 265. at non est certum, an sit nobilior visione intuitiva Dei, ut

ut diximus num. 212. de beatitudine; unde claritas visionis excedit fidem, & quoad prædicata manifestata, & quoad modum manifestandi; cumque hic excessus visionis respectu fidei sit multo major, quam excessus fidei respectu cognitionis naturalis, sive probabilis, sive evidens, patet à toto genere omnibus consideratis, fidem esse absolutè, & simpliciter obscuram; & quidem fidem prædicari obscuram in sacris litteris, non tam comparatione aliarum cognitionum, quam comparatione visionis intuitivæ Dei, patet ex testimonijs superius allatis; etenim D. Petrus lucernæ lucenti in caliginoso loco annexit immediatè: *Donec dies illucescat, & Lucifer oriatur*, id est, donec veniat dies beata, sive visio beatifica; & D. Paulus appellavit fidem anigma per antithesim inter ipsum, & visionem. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem*. Unde obscuritas fidei, propter quam fides simpliciter est, & dicitur obscura, consideratur in sacris litteris respectivè ad intuitivam Dei visionem, juxta dicta num. 553. cumque evidentiā in attestante, ut ex dictis constet, eam obscuritatem non excludat, non potest expellere ab eodem intellectu actum divinæ fidei.

558. Obijcies 5. Si posset componi actus divinæ fidei in eodem intellectu cum evidentiā in attestante, cognitio evidens, quæ assentiretur, revelationem illam procedere à Deo, tanquam à causa, esset actus divinæ fidei; atqui cognitio evidens sub ea ratione attingens illam divinam revelationem, non est actus divinæ fidei; aliter conclusio Theologica attingens ex parte objecti motivi testimonium divinum, esset actus fidei, quod nos negavimus à num. 493. ergo cum evidentiā in attestante nequit componi in eodem intellectu actus divinæ fidei. Respondeo dist. maj. esset actus divinæ fidei, si attingeret divinam revelationem præcisè ut testimonium Dei per simplicem adhæSIONem ad ipsum, conc. si attingeret divinam revelationem præcisè ut effectum, vel ut doctrinam, nego maj. & distincta pariter min. nego conseq. Ratio est, quia testimonium, & verbum multipliciter accipi possunt, ut cum Conink notavit benè Charleton disp. 10. sect. 3. nempe primò, ut res quædam naturam suam habens, & ut verus effectus suæ causæ. Secundo, ut doctrina. Tertio, præcisè ut testimonium; & hoc tantum modo accipi debet, ut sit motivum divinæ fidei: quomodo accipi non videtur in sensu argumenti. Etenim quatenus testimonium est res quædam, sive effectus quidam suæ causæ, potest esse medium ad sciendum ejus proprietates, & ad sciendam, seu demonstrandam suam causam; quemadmodum, si audirem Joannem mihi dicentem, se vivere, actus, quo ex hoc ejus dicto tanquam ex effectu vitæ assentiretur Joannem vivere, non niteretur dicto illius tanquam testimonio, sed quatenus est

signum evidens ejus vitæ; ideòque actus iste est scientia à posteriori; cujus indicium est, quod eodem modo ex hoc, tanquam ex effectu assentiretur dicenti, sive verax sit, ac fidedignus, sive tota vita mendacijs fuisset deditus.

559. Similiter, si dictum alterius sumatur ut doctrina, potest etiam instrumentaliter causare propriam suam evidentiā, ac demonstrationem; hoc enim modo per doctrinam, & explicationem Magistrorum acquirimus scientias, & transimus ex notis ad ignota inferendo ex doctrina, quæ in præmissis continentur; & hæc est altera ratio, quare conclusio non possit esse actus fidei, & cur non possit dari in Deo discussus virtualis, cum non possint motiva concurrere ut illuminatio, instructio, vel doctrina, ut diximus num. 257. de Deo; unde ex argumento magis roborantur principia nostra; etenim, quando aliquis verè procedit per doctrinam, non procedit credendò, sed sciendò; at testimonium simplex, cui per simplicem adhæSIONem adhæremus, non causat propriè scientiam, sed fidem, neque judicia prævia sunt præmissæ, sed conditiones, & applicationes, ut diximus num. 494. Quare, si ita concurrat divinum testimonium, actus illi nitens erit fidei divinæ; cæterum, cum conclusio Theologica non procedat hoc modo, sed alio longè diverso, ut constat ex num. 493. exinde nequit esse actus formalis divinæ fidei. Ex his autem, ut accuratè notavit Exim. Doctor, apparet discrimen, & sensus valde diversus, quo testimonium Dei quæ tale vocatur revelatio; & sensus, in quo habitus fidei à Patribus, & Theologis vocari solet etiam aliquando revelatio; etenim revelare perinde est, ac velum tollere, quod impediebat, ne intellectus posset objectum cognoscere; at velum istud considerari potest vel ex parte potentiæ, quæ velata est, ne objectum videat, eò quod non habeat sufficientes vires ad attingendum certissimè objectum, præsertim supernaturale, aut cum supernaturali respectu, & talis est noster intellectus impotens ad assentiendum solis suis viribus actui divinæ fidei; cumque hæc impotentia tollatur ex parte intellectus per habitum divinæ fidei, exinde in hoc sensu habitus divinæ fidei dicitur revelatio, & lumen fidei. Cæterum non est ista revelatio, de qua in præsentibus agimus; de illa namque agimus, quæ tollit velum ex parte objecti, ut propter auctoritatem dicentis certissimè assentiamur, quod solum habetur per dicentis testimonium quæ tale, cui intellectus nititur; quare opus est, ut testimonium Dei quæ tale sit motivum divinæ fidei.

560. Obijcies 6. Fides nostra vel ex intrinseca sua, vel saltem ex ordinatione præsentis divinæ Providentiæ est indispensabiliter libera & meritoria; atqui cum evidentiā in attestante non potest componi libertas, quandoquidem intellectus ex evidentiā præmissarum ne-

Pp pp 3

cessario

cessariò rapitur ad assentiendum evidenter rei revelatæ, ut diximus à num. 523. & constat in syllogismo adducto num. 517. ergo cum evidentiā in attestante nequit in eodem intellectu componi actus divinæ fidei. Confirm. 1. Si fides non excluderet evidentiā in attestante, nulla posset assignari ratio, cur fides non fuisset in Christo, & cur modò non sit in Beatis saltem circa divinas revelationes, quas habent de his, quæ non vident in verbo; tum in Angelis inferioris Chori, qui à superioribus Angelis accipiunt divinas revelationes; atqui omnium consensu fides non fuit in Christo, neque est saltem quantum ad actum in Angelis, & hominibus beatis; ergo &c. Confirm. 2. Scientia, & fides non possunt componi in eodem intellectu circa idem objectum; atqui ex evidentiā in attestante habetur scientia de re revelata, & attestata, ut constat à num. 523. ergo &c. Confirm. 3. ex Mauro quæst. 131. Licet cum fide universaliter sumpta, quæ ab hac, aut altera providentiā præciudit, non repugnet evidentiā in attestante; at repugnat cum fide, quæ datur in hac providentiā; aliter non definiretur ab Apostolo argumentum non apparentium, neque vocaretur à D. Petro lucerna lucens in caliginoso loco; ergo saltem in hac providentiā nequit in eodem intellectu componi fides cum evidentiā in attestante.

361. Respondeo dist. maj. est libera vel quoad speciem, vel quoad exercitium, conc. semper quoad speciem in sensu Adversariorum, de quo num. 711. nego maj. & distincta pariter min. nego conseq. Ratio est, quia libertas quoad speciem in sensu Adversariorum stat in eo, quòd intellectus possit assentiri objecto, & dissentiri, ad eum modum, quo sumus liberi ad assentiendum, vel dissentiendum homini dicenti, quæ libertas dari non potest simul cum evidentiā in attestante, cum hæc afferat evidentiā rei attestatæ, ut supra diximus, & intellectus negare non possit objectum, quod evidenter cognoscit esse verum. Libertas verò quoad exercitium stat in eo, quòd intellectus, licet non possit negare objectum, at potest non elicere assensum altiore, & nobiliorem nitentem quidem alteri superiori motivo, quale est testimonium Dei attactum ut testimonium, quin præcedens evidentiā assumatur ut motivum; ideòque intellectus possit tunc assensum illum suspendere, quin propter illud superius motivum assentiatur, aut in obsequium illius captivetur.

362. Cum enim actus divinæ fidei ita se habeat, quando præcedit evidentiā in attestante, exinde nequaquam redditur impossibilis in eodem intellectu cum ea evidentiā; intellectus quippe ad eliciendum in eo casu actum divinæ fidei, debet relinquere motiva evidentiā, & altius ascendere ad assentiendum, non quidem propter illa motiva, sed unice propter Verbum Dei; ad hoc enim non manet

necessitatus ex illa evidentiā, sed potest quam optime altiore illum assensum suspendere; unde, si tunc ex pia voluntatis affectione talem assensum imperet, erit quidem meritorius, & liber non libertate quoad speciem, sed libertate quoad exercitium, quod satis constat ex Innocentio XI. adducto num. 497. sic plures ex Adversariis docent, assensum divinæ fidei esse compossibilem cum evidentiā, & scientiā rei creditæ v. g. immortalitatis animæ, quam fides simul docet, & ratio naturalis demonstrat, & tunc assensus divinæ fidei nitens unice testimonio divino quā tali est meritorius, & liber non quidem libertate quoad speciem, sed libertate quoad exercitium: pariter igitur in nostro casu.

Quapropter, quando intellectus præsupposita evidentiā in attestante elicit actum divinæ fidei, piæ voluntatis affectio in obsequium testimonium divini libere movetur ad imperandum intellectui talem altiore assensum, ita, ut non minus moveretur juxta præsentem animi dispositionem ad imperandum assensum debitum testimonio divino, quod sine evidentiā rei, & cum sola evidentiā credibilitatis, & obligationis credendi absque formidine repræsentaretur, quæ ratio, propter quam in eo casu intellectus captivatur in obsequium fidei, & fides manet laudabilis, libera & meritoria; exinde autem colligitur, quare Demonum fides non sit laudabilis; etenim, ut habetur Jacob. 2. *Et Demones credunt, & contremiscunt*; at non se exercent laudabiliter, neque per fidem supernam, sed per naturalem; ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 5. art. 2. in corpore, ubi sic ait: *Vident enim multa manifesta indicia, ex quibus percipiunt doctrinam Ecclesiæ à Deo esse, quamvis ipsi res ipsas, quas Ecclesia docet, non videant, puta Deum esse Unum, & Trinum, & aliquid hujusmodi.*

Quare ad secundum, & tertium non solum negat D. Thomas, Demonum fidei laudem omnem, sed & propriam rationem fidei supernaturalis, & Theologicæ, quæ est in Christi fidelibus; ejus verba sunt: *ad secundum dicendum, quòd fides, quæ est donum gratiæ, inclinat hominem ad credendum secundum aliquem affectum boni, etiamsi sit infirmus; unde fides, quæ est in Demonibus, non est donum gratiæ, sed magis coguntur ad credendum ex perspicacitate naturalis intellectus.* Et statim subiungit: *Ad tertium dicendum, quòd & hoc ipsum Demonibus displicet, quòd signa fidei sunt tam evidentiā, ut per ea credere compellantur, & ideò in nullo eorum malitia minuitur per hoc, quòd credunt.* Expendunt enim motiva credibilitatis, & vident nullam elationem prudentem ad discredendum, & cognoscunt miracula facta in contestationem Religionis Catholicæ non ab ipsis procedere, sed à virtute superiori, qualis est divina virtus, ideòque Deus solum applicat illis omnipotentiam

riam, ut juxta viam motivorum illorum assensum præbeant; ideoque neque quoad speciem, neque quoad exercitium liberi sunt ad credendum, neque liberam, & laudabilem voluntatem exercent imperando illum assensum in obsequium illius divini testimonij, & præcisè, quia Deus dicit; sed potius voluntatem averfam habent, & vellent, ut maneret illis locus vel ad non credendum, vel ad discredendum, per quod & fides illa naturalis est, & manet omni prorsus laude destituta.

§65. Aliter autem se gerunt fideles, & se gesserunt Apostoli, & Prophetæ, quando cum illa evidentia in attestante elicerunt simul actum divinæ fidei, ut constat ex dictis; ad illum quippe laudabilem assensum non cogebantur ex scientia, quam habebant de divina revelatione, sed ex puro, & libero voluntatis imperio movebantur ad assentiendum, & quidem super omnia per simplicem adhesionem ad Verbum Dei; unde sicut modo non cogimur ad amandum Deum super omnia ex eo, quod evidenter cognoscimus, Deum esse summum Bonum, & diligendum super omnia; ita & Apostoli, & Prophetæ, & alij quicunque habuerunt evidentiam in attestante, non cogebantur ad assentiendum super omnia actui divinæ fidei ex eo, quod evidenter scirent, & cognoscerent divinum testimonium dignum esse tali altiori assensu super omnia.

§66. Ad primam Confirmationem neg. maj. nam ratio, propter quam Christus, & Beati non habent actum fidei circa illa objecta, est, quia non manet illis objectum fidei, quod est non visum, neque in se, neque in merito sui objecti primarij intuitivè visi, id est non visum, nec cognitum ab intellectu intuitivè vidente Deum, ut constat à num. 539. & 556. siquidem fides ex natura rei non evacuetur ab intellectu justì, nisi adveniente intuitionè Dei; cum enim omnes gratiæ, quas Deus erga Beatos exercet, respiciant pro radice Deum intuitivè visum, atque per amorem beatificum super omnia dilectum, etiam illa beneficia, quæ Deus illis confert revelando plura objecta, quæ in verbo intuitivè non vident, radicantur in Deo intuitivè viso, quod satis est, ne maneat illis objectum fidei; quod juxta testimonia superius adducta debet esse sub hac ratione non visum; atque in hoc sensu diximus objectum fidei non visum num. 540. & est etiam expressa D. Thomæ doctrina quæst. 14. de veritate art. 3. ad 6. ubi ait: *Veritas prima non est objectum proprium fidei, nisi sub hac ratione, prout est non apparens; ergo. Unde, quando veritas prima præstò erit, amittet rationem objecti*; si enim de ratione objecti spei est, quod non possideatur, neque in se, neque in radice sui objecti primarij, juxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Quod enim videt quis, quid sperat?* ita de ratione objecti fidei erit, quod non videatur neque in se, neque in radice sui objecti primarij; in hoc enim

conveniunt fides, & spes, cum ex Apostolo *Fides sit sperandarum substantia rerum*; unde dixit Hilarius lib. 8. de Trinitate; *maximum fidei stipendium est sperare, quæ nescias.*

Quare objectum fidei debet esse non visum; sive non cognitum ab intellectu vidente Deum, vel cognitum ab intellectu Deum non vidente, cumque nulla virtus se extendere possit extra suum objectum, nullus fidei actus elici potest à Beato; atque adeò, cum Christus ab instanti conceptionis suæ habuerit visionem beatificam, retineatque illam per totam æternitatem, eamque retineant etiam omnes Beati tum Angeli, tum homines, non potest in illis reperiri actus divinæ fidei; ideoque neque gaudium de spe habita in via, neque alij quicunque possunt dici propriè vel fidei, vel spei actus; sed erunt vel visionis, vel charitatis, vel alterius virtutis saltem innominatæ. Ratio autem efficax, cur cessent in patria fides, & spes, non verò aliæ virtutes, non alio meliori modò haberi potest, quam ex testimonijs Scripturæ, & SS. Patrum superius adductis, ex quibus scimus, in patria evacuari fidem, ac proinde & spem, quæ suprà fidem fundatur. Congruentia autem ea est, quia istæ duæ virtutes sunt quasi purum substitutum beatitudinis; cum dentur ad credendum, quæ postea videbimus, & ad sperandum, quæ postea habebimus; & cum quibus erimus beati. Unde, sicut lucerna, quæ esset purum substitutum lucis meridiana, ex natura rei evacuetur, & abjiceretur adveniente lucè meridiana, ut suprà diximus; ita fides, & spes ex natura rei evacuantur, & deficiunt adveniente beatitudine; unde, cum de potentia absoluta dari non possit actus sine suo objecto, facile ex hac doctrina inferitur, neque de potentia absoluta dari posse actum fidei, aut spei in Beato. De habitibus verò non est eadem omnino ratio, cum possint esse, quin prodeant in actus. Unde plures censent, quod de potentia absoluta, sive in alia providentiâ potuissent manere in Beatis. Quidquid tamen de hoc sit, ratio à nobis adducta convincit, quod adveniente visionè Dei intuitiva deficit habitus fidei ex natura sua, quod satis est ad id, quod intendimus.

Ad secundam Confirmationem dist. maj. circa idem objectum neque in se, neque in merito objecti primarij fidei intuitivè visum, nego. circa idem objectum eò modo jam visum, conc. maj. & distincta pariter min. nego consequ. quia evidentia in attestante, de qua agimus, non afferret evidentiam intuitivam Dei, ac proinde maneret objectum non visum, nec oportet ad fidem; unde quàmoprimè poterit cum ea scientia componi actus divinæ fidei. Ad tertiam Confirmationem nego ant. quia non apparentia; de qua loquitur Apostolus, ratione cujus fides dicitur lucerna lucens in caliginoso loco, est non apparentia intuitiva objecti

objecti primarij fidei, ratione cujus dicatur visum, quod credebamus, & quæ revelantur, dicantur non visa in merito saltem objecti primarij; ut enim diximus num. superiori, objectum divinæ fidei est in hoc sensu non visum. Quamobrem non tener paritas, quantum ad præsens institutum à fide humana ad divinam; nam testimonium humanum intuitivè visum, non est dignum firmiori assensu, quàm sit dignum assensu objectum dictum, & per eviden-

tes præmissas nobis demonstrarum, cui pervidentem conclusionem assentimur. Unde licet cum hac scientia non possit componi in eodem intellectu fides humana, adhuc potest componi fides divina. Cæterum de his latius infra, quando quæremus, an scientia, fides, & opinio circa idem objectum possint in eodem intellectu simul reperiri; vel in eodem, vel in diversis a-

tibus.

DISPUTATIO XIII.

AN FIDEI NOSTRÆ MYSTERIA SINT EVIDENTER CREDIBILIA, ET CREDENDA:

569. **M**agnum esse discrimen inter mysteria evidenter credibilia, & credenda, atque inter mysteria evidenter vera, jam supra notavimus: ut enim sint evidenter credibilia, & credenda, satis est, quod proponantur nobis sub illis motivis, quæ nobis demonstrant obligationem credendi, & assentiendi absque ulla formidine Deo revelanti, ex merito divini testimonij nobis ita representati. Ut autem sint evidenter vera, ulterius requiritur, quod non solum habeamus evidentiam de credibilitate, & obligatione credendi; sed & de eo, quod res ita se habet, ut affirmatur; quæ duo valde diversa sunt, ut manifestè patet exemplo: quando enim invenirent in foro Petrum repente occisum, ibique essent mille homines, quos semper probos, & veridicos agnovi, omnesque mihi dicerent, Franciscum occidisse Petrum, homicidium factum à Francisco, esset mihi evidenter credibile, & juxta meritum testimoniorum credendum, quin exinde esset mihi metaphysicè certum; quandoquidem nulla esset metaphysica contradictio, si illi homines convenissent ad falsum asserendum, proindeque falsum esset, quod Franciscus occidisset Petrum. Quapropter, ne confundamus hæc duo longè diversa, agimus in hac disputatione de evidentia credibilitatis Religionis Catholicæ, sive mysteriorum nostræ fidei, actuari disputatione sequenti de evidentia mysteriorum. Cæterum, quia evidentia credibilitatis habetur quàm maxima ex diversis testimonijs ad eandem veritatem comprobendam conspirantibus; quandoquidem difficultas, quæ vinci debet ad coherentiam testimoniorum adeò diversorum, nobis suadet, eam victoriam reportari tantum vel ab ipsa veritate, vel ab Authore veritatis. Exinde ex pluribus ejusmodi testimonijs, quæ suadent Religionem Catholicam esse credendam, facile ostenditur evidentia credibilitatis. Quare eam ostendamus primò ex gloria miraculorum. Secundò, ex Prophetijs, & Oraculis. Tertiò, ex victoria difficultatum vires naturæ superante in propagatione Catholicæ Religionis. Quartò, ex gloria Martyrum. Quin-

tò, ex notis veræ Ecclesiæ. Sextò, ex comparatione cum omnibus falsis Sectis, nempe Paganismo, Judaismo, & Hæresi oppositis Religionis Catholicæ. Septimò, ex solutione omnium, quæ in oppositum excogitata sunt. Hæc enim tam diversa, & quæ tam amico foedere conspirant ad contextandam credibilitatem Religionis Catholicæ, illam manifestè reddunt evidenter credibilem. Sic et quod humana testimonia propter naturæ fragilitatem facile disconveniant, & ut dici solet, quot capita, tot sententiæ, cum videamus omnia conteltari, dari Constantinopolim, prudentissimè inferimus, eam victoriam ab humana fragilitate reportatam in convenientiam tot testimoniorum, non haberi, nisi ab ipsa veritate, vel ab Authore veritatis; proindeque existentia Constantinopolis redditur nobis evidenter credibilis. Quare, ut hoc modo progrediamur in præsentia sit

SECTIO I.

Ostenditur evidens credibilitas Religionis Catholicæ ex gloria miraculorum.

Religionem Catholicam esse quidem evidenter credibilem, & credendam, docent ferè omnes Theologi cum D. Thoma 1. 2. art. 4. & 1. contra gentes art. 6. quod & P. Amico valde probabile videtur, esse de fide, ex illo Psalmi 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Etenim per testimonia divina ea intelliguntur, quæ Deus testificatus est, qualia sunt mysteria nostræ Religionis, quæ, ut exponit Lyranus, *Credibilia facta sunt nimis, id est, magis, quàm prima principia scientiarum.* Ostendunt enim nobis motiva credibilitatis obligationem credendi, absque ulla formidine illis divinis testimonijs super omnia, quod sine evidentia credibilitatis stare non potest. Unde Augustinus lib. 7. Confessionum cap. 10. ait: *Facilis dubitarem, vivere me, quàm esse verum, quæ audivi.* Sed hæc omnia